

Consiliere și psihoterapie pastorală

Consiliere și psihoterapie pastorală

Sorin Săndulache

Consiliere și psihoterapie pastorală

Copyright © Sorin Săndulache, București, 2009

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Consiliere și psihoterapie pastorală / Sorin
Săndulache. - Oradea : Casa Cărții, 2009

Bibliogr.

ISBN 978-973-8998-55-1

286.3

Ediție publicată de editura Casa Cărții

OP 2, CP 30

410670 Oradea

România

Tel. / Fax: 0359 800 333; 0728 874 975; 0259 469 057

Email: info@ecasacartii.ro

www.ecasacartii.ro

Retipărire

Dedicație

*Această lucrare este închinată
lui Dumnezeu,
cu speranța că prin efortul depus
și prin conținutul ei,
va constitui o jertfă cu rezultate veșnice,
concretizate în alinare, împăcare și
salvare, prin meritele Sale.*

*Este dedicată dascălilor,
colegilor și pacienților,
de la care am deprins înțelepciune
și studenților care au avut
sau vor avea ceva de învățat
în arta slujirii și vindecării.*

Cuvântul autorului

Lucrarea, prima de acest nivel și amployare în limba română, însumează problematica domeniului abordat, fiind structurată după modelul unui manual sau tratat de specialitate. Ea se dorește a fi un instrument valoros, teoretic și practic, pentru orice slujitor profesionist din segmentul *helper*, social și religios: pastori, consilieri, psihologi, psihoterapeuți, medici, asistenți sociali și medicali, profesori, studenți și rezidenți, slujitori laici.

Realizând o sinteză a celor mai importante contribuții în domeniul consilierii și psihoterapiei creștine, lucrarea nu însumează doar cele mai valoroase concepții, idei, teorii, metodologii și proceduri, ci și înțelepciunea, experiența, știința și, mai ales, devoțiunea, consacrarea celor mai iluștri terapeuți creștini, atât față de meșteșugul alinării semenului aflat în dificultate și suferință, cât și față de Dumnezeu, Tatăl Domnului nostru Isus Hristos, Vindecătorul rănit.

Să ai inspirația de a te lăsa călăuzit de Duhul lui Dumnezeu, să ai șansa de a pătrunde – cu invitație – în profunzimile și cutele sufletului și vieții semenului tău, să te bucuri de grația de a descoperi și înțelege câte ceva din structurile și funcțiile psihicului omenesc, să începi să te înțelegi pe tine însuși, să vibrezi prin rezonanță și empatie cu semenul tău, să constăți că oamenii își redobândesc liniștea, pacea lăuntrică, seninătatea și încrederea, echilibrul psihic și spiritual, că sunt aplanate conflictele, că suferința este alinată și numele lui Dumnezeu este proslăvit – acestea sunt câteva dintre roadele consilierii creștine.

Consilierea este un proces necesar al cercetării și descoperirii de sine prin care ne

așezăm în raporturi scripturale și științifice cu noi înșine, cu Dumnezeu, cu semenii și cu mediul natural și social. Ea ne fortifică, ne conferă suplețea adaptării, ne capacitează să ne bucurăm de pace, fericire și echilibru, ne face stăpâni și slujitorii înțelepciunii profunde, a spiritualității autentice, care vine de sus...

Lucrarea aceasta este împărțită în două părți: generală, cuprinzând datele teoretice ale consilierii și psihoterapiei de orientare creștină; aplicativă, tratând domeniile specifice, în care această terapie poate fi utilă.

Prima parte cuprinde două secțiuni. Prima secțiune reprezintă cadrul conceptual și al raporturilor culturale dintre orientarea psihoterapeutică creștină și celelalte orientări seculare, nu în ultimul rând, esența și caracterul unic al consilierii și psihoterapiei creștine. A doua secțiune cuprinde teoria generală a consilierii și psihoterapiei, făcând referire la structura procesului terapeutic, la metodologie și tehnici, la procesualitatea dinamică de profunzime a psihoterapiei pastorale, *know how*-ul profesiei. Sunt tratate apoi aspecte legate de ținuta profesională, personalitatea și supervizarea terapeutului, cele de etică și deontologie, după care sunt prezentate cele mai importante școli și orientări terapeutice.

Partea a doua, aplicativă, prezintă aproape treizeci de situații specifice care constituie domeniile de aplicare ale consilierii și psihoterapiei, grupate în secțiunile de psihoterapie personală (dezvoltare, criză, pierderi, nozologică, psihotraumatologie), de relație (propriu-zisă, maritală, familială), sexualitate, adicții, vocațională etc.

Dr. Sorin Săndulache

„Literaturii de specialitate i-a lipsit o astfel de lucrare ce impresionează atât prin consistență, cât și prin magnitudine. Ne aflăm în fața unei grandioase opere de știință și artă întrucât autorul, un umil slujitor al Cuvântului și al ființei umane, înzestrat cu har de la Dumnezeu, trădează formația sa enciclopedică în științele medicale, teologice și socio-umane. Fascinația tratatului de față este dată atât de iscusința transpunerii în cuvinte a experienței practice, de câteva decenii, a autorului, cât și de capacitatea de a sintetiza contribuțiile școlilor laice și creștine în domeniul psihoterapiei și consilierii. M-a frapat setea continuă a domniei sale pentru cunoaștere și adevăr; această perpetuă frământare epistemologică îi permite să așeze demersul tehnic terapeutic în adevărata sa matrice, trimițând cititorul și specialistul la originea actului vindecător.

Când un autor cu o asemenea incontestabilă pregătire teoretică și practică susține valențele vindecătoare ale credinței și rugăciunii, importanța acordată dimensiunii spirituale a ființei umane, frecvent ignorată de structurile paradigmatiche deșarte ce s-au perindat de-a lungul veacurilor în areopagiile unor falși cărturari, aceasta reprezintă un act de justețe cultural-spirituală. Sunt convins de faptul că lucrarea de față a apărut la împlinirea vremii și că ea va deveni, în scurt timp, extrem de utilă în formarea teoretică și practică a multor păstori, preoți, medici, psihologi și asistenți sociali.”

Lect.univ.dr. Doru Buzducea
Facultatea de Sociologie și Asistență Socială
Universitatea din București

„Acest volum impresionant este pus la dispoziția celor care doresc să-și ajute semenii și se simt datori să o facă într-un mod avizat, disciplinat și responsabil. Autorul este cu totul îndreptățit să ne fie ghid datorită experienței sale creștine și clinice, în virtutea competențelor sale teologice, filosofice și medicale. Consilierii cu experiență pot să consulte capitolele care îi interesează, iar mulți creștini vor citi cartea pentru a se înțelege mai bine pe ei înșiși în raporturile cu Dumnezeu și cu semenii. Dar pentru cei care sunt la început de drum într-o profesiune de suport – pastori, psihologi, medici, asistenți sociali, educatori – volumul **în întregime** reprezintă o lectură obligatorie. Fie ca dorința de a-și ajuta semenii să le asigure energia pentru parcurgerea lui atentă, iar la sfârșit să fie mai motivați, mai iubitori, mai umili, așa încât Marele iubitor de oameni să Se manifeste prin ei.”

Pastor Adrian Bocaneanu

„*CONSILIERE ȘI PSIHOTERAPIE PASTORALĂ* este opera de o viață a unui creștin care a fost preocupat în mod constant de modul în care suferințele sufletești pot să-i apropie sau să-i îndepărteze pe creștini de Dumnezeu. Formația de o paletă largă a Dr. Sorin Săndulache – medicină, teologie, antropologie, consiliere; contactul permanent cu oamenii, pacienți ai medicului sau oameni care se confesează celui care-i înțelege, i-rează această operă monumentală. Cred că acei care se apleacă plini de simțire asupra celor traumatizați prin suferințe cu substrat moral vor avea de câștigat foarte mult parcurgând-o. Doctorul Sorin Săndulache a făcut un lucru bun! Îi urez să se vorbească despre el acolo unde suferința se va întâlni cu cei doritori s-o aline!”

Pastor Valeriu Petrescu

„Abordarea problematicii consilierii din perspectiva creștină este punctul forte al acestei cărți. Echilibrul dintre partea teoretică și partea practică face din ea un ghid prețios. Cititorul are la dispoziție un adevărat manual de consiliere, bine documentat și clar structurat, un manual pentru un domeniu puțin cunoscut pe piața românească.”

Lector univ. drd. teologie Laurențiu Ionescu

„*CONSILIERE ȘI PSIHOTERAPIE PASTORALĂ* este o lucrare cuprinzătoare, plămădită din remarcabila cunoaștere și practică psihologică a Dr. Sorin Săndulache. Paleta extrem de diversă a problematicii consilierii pastorale este abordată atât la nivelul diagnosticării, cât și al intervenției terapeutice. Personal, apreciez foarte mult posibilitatea de a studia în limba română un astfel de material. Cunoașterea elementelor-cheie ale consilierii adaugă o indispensabilă dimensiune competenței pastorale, astfel că beneficiarii direcți ai resurselor oferite în acest volum vor fi deopotrivă consilierii și consiliații. Am convingerea că această apariție editorială va revitaliza spiritul slujirii celor de lângă noi, urmând modelul Marelui Păstor, pe care autorul Îl cunoaște din pruncie și pe care continuă să-L studieze și să-L slujească.”

Pastor Teodor Huțanu

„O lucrare extrem de laborioasă care pune la dispoziția celor interesați un set complet de metode și tehnici de abordare a persoanelor care tânjesc după normalitate. Viziunea creștină a procesului de consiliere face ca accentul să fie pus pe «devenire» – orice ființă umană poate fi îndrumată spre «Lumina care luminează pe orice om venit în lume». Era nevoie de o astfel de carte și mulțumesc autorului pentru efortul și, mai ales, pentru sufletul depus în realizarea ei.”

Pastor Petre Teofil

„Caracterul excepțional al lucrării Dr. Sorin Săndulache se află în înțelegerea autorului cu privire la natura holistică a ființei umane. Aceasta face ca aspectul spiritual-religios să fie integrat în domeniul psihologic, social și biologic. Autorul atinge profunzimi de esență ale naturii umane, demascând nervul dureros al suferinței umane – păcatul. Cartea satisface cu ușurință setea de înțelegere și cunoaștere atât a inițiaților, cât și a novicilor în domeniu.”

Pastor Mihai Valerian Mohanu

„A lucra cu sufletul semenilor este fără îndoială cea mai grea muncă pe care o poate îndeplini omul. Nimic nu se compară cu bucuria de a salva un om. Cartea de față este tocmai o împlinire a acestei nevoi, o datorie față de tine și față de Dumnezeu, o speranță pentru mai bine. Ți-o recomand cu căldură. Te asigur, nu vei regreta timpul investit în lecturarea ei.”

Lect. univ. drd. Psihologie Daniel Duță

CONȚINUT

A. CONSILIERE ȘI PSIHOTERAPIE GENERALĂ

1. CADRUL CONCEPTUAL ȘI CULTURAL

- 1.1. Cadrul conceptual
- 1.2. Raporturi culturale
- 1.3. Caracterul unic al Consilierii creștine

2. TEORIA GENERALĂ A CONSILIERII ȘI PSIHOTERAPIEI

- 2.1. Structura procesului terapeutic
- 2.2. Procesul terapiei psihodinamice
- 2.3. Modele psihoterapeutice
- 2.4. Psihoterapeutul. Consilierul
- 2.5. Consilierea de grup
- 2.6. Etică și deontologie profesională
- 2.7. Școli și orientări psihoterapeutice

B. CONSILIERE ȘI PSIHOTERAPIE APLICATĂ

- 1.1. Anxietatea
- 1.2. Depresia
- 1.3. Consilierea în situații de criză
- 1.4. Mânia
- 1.5. Vinovăția
- 1.6. Singurătatea
- 1.7. Complexul de inferioritate
- 1.8. Tulburări psihiatrice
- 1.9. Suferința fizică
- 1.10. Doliu și pierderi
- 1.11. Consilierea în suferința morală – aspecte etice, axiologice și de semnificație
- 1.12. Consilierea în aspecte spirituale
- 1.13. Consilierea în aspectele psihodezvoltării
- 2.1. Relații interpersonale și conflict
- 2.2. Alegerea partenerului de viață
- 2.3. Consiliere premaritală
- 2.4. Consiliere maritală
- 2.5. Consiliere familială
- 2.6. Consiliere parentală
- 2.7. Violență și abuz
- 3.1. Sexualitate maritală
- 3.2. Sexualitate pre și extramaritală
- 3.3. Planning familial
- 3.4. Homosexualitate
- 4.1. Adicții
- 4.2. Alcoolism
- 5.1. Consilierea vocațională
- 5.2. Consilierea în probleme financiare

CUPRINS

Cuvântul autorului	7
Referințe	8
Conținut	10
A. CONSILIERE ȘI PSIHOTERAPIE GENERALĂ	19
Introducere	19
1. CADRUL CONCEPTUAL ȘI CULTURAL	25
1.1. Cadrul conceptual	25
1.2. Raporturi culturale – dintre biserică și cultură, teologie și psihologie, consilierea pastorală și psihoterapia seculară	30
1.3. Caracterul unic al Consilierii creștine	46
2. TEORIA GENERALĂ A CONSILIERII ȘI PSIHOTERAPIEI	104
2.1. Structura procesului terapeutic	104
2.1.1. Fazele consilierii	104
2.1.2. Modelul SIPEIS	105
2.1.3. Anamneză, evaluare, diagnostic	107
2.1.4. Obiectivele consilierii și psihoterapiei	132
2.1.5. Categoriile diagnostice psihopatologice – entități nosologice	135
2.1.6. Rolul și funcțiile terapeutului	140
2.1.7. Relația terapeutică	142
2.1.8. Consilierea de susținere și suport	152
2.1.9. Tehnici și metode în consiliere și psihoterapie	156
2.1.10. Tehnici de bază în consiliere	157
2.1.11. Evitarea întreruperii premature a consilierii	161
2.1.12. Publicitatea disponibilității pentru consiliere	162
2.1.13. Utilizarea mijloacelor adjuvante	163
2.1.14. Consultul interdisciplinar și deferirea către alte competențe	165
2.1.15. Evaluarea eficienței în consiliere și psihoterapie	168
2.1.16. Scrutarea viitorului	171
2.2. Procesualitatea terapiei psihodinamice	173
2.2.1. Sistematizarea datelor anamnestiche	174
2.2.2. Testarea realității	174
2.2.3. Relațiile obiectuale	178
2.2.4. <i>Catharsisul</i> emoțional	181
2.2.5. Rezistența	184
2.2.6. Interpretarea	189
2.2.7. Clarificarea și confruntarea	193
2.2.8. Regresia	194
2.2.9. Dezvoltarea și schimbarea	196
2.2.10. Etiopatogeneză moral-spirituală	198
2.2.11. Defense: negare și reprimare	202
2.2.12. Procesul schimbării	203
2.3. Modele psihoterapeutice	209
2.3.1. Modelul cognitiv-spiritual al lui Crabb	210

2.3.2.	Modele confrunționale: noutetic	210
2.3.3.	Procesul psihoterapiei creștine în relație cu celelalte orientări	220
2.3.4.	Obiectivele psihoterapiei creștine	222
2.3.5.	Alte școli psihoterapeutice utile	225
2.4.	Psihoterapeutul	228
2.4.1.	Caracteristicile terapeutice personale ale consilierului	228
2.4.2.	Supervizarea	230
2.4.3.	Sistemul de valori al terapeutului	232
2.4.4.	Procesul devenirii și maturizării terapeutice	236
2.4.5.	Autenticitate și autodezvăluire	237
2.4.6.	Evitarea autoamăgirii	241
2.4.7.	Evitarea supraimplicării	241
2.4.8.	Contratransfer	241
2.4.9.	Riscul epuizării profesionale	246
2.4.10.	Optimizarea competenței în domeniul sănătății	249
2.5.	Consilierul	251
2.5.1.	Motivația consilierului	251
2.5.2.	Eficiența consilierului	253
2.5.3.	Vulnerabilitatea consilierului	255
2.5.4.	Sexualitatea consilierului	257
2.5.5.	Etica terapeutului creștin	261
2.5.6.	Epuizarea consilierului	261
2.5.7.	Capelanul sau consilierul consilierilor (<i>Supervisor-ul</i>)	263
2.5.8.	Calitățile necesare consilierului	263
2.5.9.	Spiritualitatea consilierului – Epuizare	266
2.5.10.	Stilul de viață al consilierului creștin	269
2.5.11.	Tipologia consilierilor (Porter)	270
2.5.12.	Calitățile fundamentale ale unui terapeut eficient	270
2.5.13.	Supervizare: Consilierea consilierului	271
2.5.14.	Perfecționarea terapeutului	271
2.5.15.	Grupurile pentru dezvoltare	276
2.5.16.	Pastorul psihoterapeut	280
2.6.	Consilierea de grup	284
2.7.	Etică și deontologie profesională	289
2.7.1.	Principiile fundamentale ale codurilor de etică	289
2.7.2.	Șapte pași în luarea unei decizii etice corecte	290
2.7.3.	Drepturi fundamentale ale pacienților	291
2.7.4.	Relațiile duale în practica terapeutică	291
2.7.5.	Atingerea, ca parte a relației terapeutice dintre client și terapeut	292
2.7.6.	Relația erotică și sexuală cu clienții	292
2.7.7.	Recomandări pentru o practică deontologică	293
2.7.8.	Sanders, fundamentele etice și deontologice ale consilierii creștine	294
2.8.	Școli și orientări psihoterapeutice	296
2.8.1.	Psihanaliza	296
2.8.2.	Psihoterapia Adleriană	299
2.8.3.	Terapia existențială	304

2.8.4.	Terapia rogeriană sau centrată asupra persoanei	309
2.8.5.	Gestaltterapia	314
2.8.6.	Terapia prin realism sau <i>Realitytherapy</i>	319
2.8.7.	<i>Behavior Therapy</i> sau comportamentalismul	322
2.8.8.	Terapia cognitiv-comportamentală, REBT – <i>Rational Emotive Behavior Therapy</i> . Elis	328
2.8.9.	Terapia familială sistemică	339
2.8.10.	Orientarea integrativă în psihoterapie	353
2.8.11.	Tendența către psihoterapia integrativă	353
2.8.12.	Tendențele de viitor ale psihoterapiei și consilierii	354
2.8.13.	Preocupări spirituale în psihoterapie	355
2.8.14.	Provocarea dezvoltării unei perspective a integrării	357
B. CONSILIERE ȘI PSIHOTERAPIE APLICATĂ		358
1.	CONSILIEREA PERSONALĂ	358
1.1.	Anxietatea	358
1.1.1.	Clasificare	359
1.1.2.	Sfânta Scriptură și anxietatea	361
1.1.3.	Cauzele anxietății	362
1.1.4.	Teologia	367
1.1.5.	Efectele anxietății	367
1.1.6.	Consilierea în tulburările anxioase	368
1.1.7.	Prevenirea anxietății	372
1.1.8.	Concluzii legate de anxietate	373
1.2.	Depresia	374
1.2.1.	Semnele depresiei	374
1.2.2.	Depresia în Sfânta Scriptură	375
1.2.3.	Cauzele depresiei	375
1.2.4.	Efectele depresiei	378
1.2.5.	Consilierea în depresie	379
1.2.6.	Consilierea în tentativa de suicid	383
1.2.7.	Prevenirea depresiei	384
1.2.8.	Concluzie	386
1.3.	Consilierea în situații de criză	387
1.3.1.	Natura și dinamica crizelor	388
1.3.2.	Biblia și tipurile de criză	390
1.3.3.	Intervențiile în situații de criză	391
1.3.4.	Obiective în consilierea anticriză	392
1.3.5.	Consilierea informală în situație de criză	396
1.3.6.	Modelul ABCD	400
1.3.7.	Consilierea în crizele tranzitorii ale dezvoltării	402
1.3.8.	Consultul în situații de criză	402
1.4.	Mânia	403
1.4.1.	Sfânta Scriptură și mânia	403
1.4.2.	Cauzele mâniei	406
1.4.3.	Efectele mâniei	408

1.4.4.	Strategii de consiliere	410
1.4.5.	Prevenirea mâniei	413
1.4.6.	Concluzii privind mânia	414
1.5.	Vinovăția	415
1.5.1.	Vinovăția obiectivă	415
1.5.2.	Vinovăția subiectivă	416
1.5.3.	Sfânta Scriptură și vinovăția	416
1.5.4.	Cauzele vinovăției	418
1.5.5.	Efectele vinovăției	420
1.5.6.	Consilierea în vinovăție	421
1.5.7.	Prevenirea vinovăției	427
1.5.8.	Concluzii privind vinovăția	425
1.6.	Singurătatea	426
1.6.1.	Singurătatea cronică	427
1.6.2.	Biblia și singurătatea	427
1.6.3.	Cauzele singurătății	428
1.6.4.	Efectele singurătății	431
1.6.5.	Consilierea pentru singuratici	431
1.6.6.	Prevenirea singurătății	434
1.6.7.	Concluzii legate de singurătate	434
1.7.	Complexul de inferioritate	435
1.7.1.	Biblia și imaginea de sine	436
1.7.2.	Cauzele complexului de inferioritate și a imaginii de sine scăzute	438
1.7.3.	Consilierea	442
1.7.4.	Prevenirea complexului de inferioritate	445
1.7.5.	Concluzii privind complexul de inferioritate	446
1.8.	Tulburări psihice	447
1.8.1.	Biblia și tulburările psihice	447
1.8.2.	Cauzele tulburărilor psihice	448
1.8.3.	Sinuciderea	451
1.8.4.	Efectele tulburărilor mentale	452
1.8.5.	Perspectiva psihodinamică asupra psihopatologiei	455
1.8.6.	Consilierea în tulburări psihice	475
1.8.7.	Procesul de consiliere	476
1.8.8.	Consilierea în situații de sinucidere	476
1.8.9.	Prevenirea tulburărilor psihice, a afecțiunilor psihiatrice	478
1.8.10.	Concluzii legate de tulburările psihice	479
1.9.	Suferința fizică	480
1.9.1.	Biblia și suferința fizică	480
1.9.2.	Cauzele bolii și problemele conexe	482
1.9.3.	Efectele suferințelor fizice	483
1.9.4.	Consilierea în suferința fizică	485
1.9.5.	Consilierea simulanților și hipocondriacilor	509
1.9.6.	Prevenirea suferințelor fizice și a simptomatologiei psihologice însoțitoare	490
1.9.7.	Concluzii legate de suferința organică, biologică	491

1.10.	Doliu și pierderi	492
1.10.1.	Biblia și doliul, separarea, despărțirea, pierderea	493
1.10.2.	Cauzele doliului, bocirii	494
1.10.3.	Anticiparea	495
1.10.4.	Tipul de pierdere	495
1.10.5.	Convingerile, credințele	496
1.10.6.	<i>Background</i> -ul și personalitatea	496
1.10.7.	Mediul social	497
1.10.8.	Circumstanțele care însoțesc decesul	497
1.10.9.	Barton, cauze care pot complica doliul	497
1.10.10.	Efectele bocirii sau ale doliului	498
1.10.11.	Consilierea în doliu și pierderi	500
1.10.12.	Prevenirea doliului patologic	504
1.10.13.	Înainte de deces	505
1.10.14.	Prevenția în cazul decesului sau după moartea cuiva drag	506
1.10.15.	Consilierea în situații de suferință fizică	508
1.10.16.	Consilierea în stări terminale	509
1.11.	Consilierea în suferința morală – aspecte etice, axiologice și de semnificație	511
1.11.1.	Șase tipuri de probleme de conștiință	512
1.11.2.	Terapia vinovăției obiective	513
1.11.3.	Considerații privind metoda confrunțată în consiliere	516
1.11.4.	Neomoralismul, pericol în confruntare	516
1.11.5.	Teoria lui L. Kohlberg asupra dezvoltării morale	518
1.11.6.	Terapia de consolidare a unei conștiințe sănătoase	519
1.12.	Consilierea în aspecte spirituale	520
1.12.1.	Sfânta Scriptură și frământările spirituale	522
1.12.2.	Cauzele problemelor spirituale	524
1.12.3.	Diagnosticul și tratamentul problemelor spirituale	529
1.12.4.	Criterii și strategii în diagnosticul și terapia patologiei spirituale	530
1.12.5.	Efectele problemelor spirituale	531
1.12.6.	Consilierea în probleme spirituale	532
1.12.7.	Obiectivele consilierii în aspecte religioase	532
1.12.8.	Utilizarea resurselor spirituale și religioase	539
1.12.9.	Resursele spirituale ale consilierului	544
1.12.10.	Prevenirea problemelor spirituale	545
1.12.11.	Măsurile profilactice	546
1.12.12.	Concluzii privind problemele spirituale	546
1.13.	Consilierea în aspectele psihodezvoltării	547
1.13.1.	Adolescența	547
1.13.2.	Adultul tânăr	558
1.13.3.	Maturitatea	562
1.13.4.	Senectutea	564
2.	CONSILIERE RELAȚIONALĂ	568
2.1.	Relații interpersonale și conflict	568
2.1.1.	Biblia și relațiile personale	568

2.1.2.	Cauzele problemelor în relațiile interpersonale	569
2.1.3.	Efectele tulburărilor în relațiile interpersonale	572
2.1.4.	Consilierea în domeniul relațiilor interpersonale	573
2.1.5.	Recomandări privind o comunicare eficientă	577
2.1.6.	Glosar al tehnicilor de comunicare eronată	578
2.1.7.	Schimbarea mediului	584
2.1.8.	Prevenirea relațiilor interpersonale deficitare	584
2.1.9.	Concluzii legate de relațiile interpersonale	584
2.2.	Alegerea partenerului de viață	585
2.2.1.	Biblia și alegerea partenerului de viață	586
2.2.2.	Mecanismul alegerii	586
2.2.3.	Consecințele alegerii partenerului	592
2.2.4.	Consilierea în alegerea partenerului	592
2.2.5.	Concluzii	595
2.3.	Consilierea premaritală	597
2.3.1.	Sfânta Scriptură și consilierea premaritală	598
2.3.2.	Argumente în favoarea consilierii premaritale	598
2.3.3.	Efectele consilierii premaritale	603
2.3.4.	Procesul consilierii premaritale	604
2.3.5.	Formatul consilierii premaritale	606
2.3.6.	Prevenirea	609
2.3.7.	Concluzii legate de consilierea premaritală	610
2.4.	Consilierea maritală	611
2.4.1.	Sănătatea femeii	612
2.4.2.	Sfânta Scriptură și problemele maritale	613
2.4.3.	Modelul cognitiv creștin Worthington al relației și terapiei maritale ...	614
2.4.4.	Cauzele problemelor maritale	631
2.4.5.	Tipuri ale interacțiunilor maritale	636
2.4.6.	Efectele problemelor maritale	637
2.4.7.	Consilierea în probleme maritale	639
2.4.8.	Prevenirea problemelor și conflictelor maritale	648
2.4.9.	Modalități de îmbogățire a relației maritale	649
2.4.10.	Concluzii legate de problemele maritale	650
2.5.	Consilierea familială	651
2.5.1.	Sfânta Scriptură și problemele familiale	652
2.5.2.	Cauzele problemelor familiale	652
2.5.3.	Efectele problemelor familiale	655
2.5.4.	Psihoterapia și consilierea în probleme familiale	656
2.5.5.	Abordări în terapia maritală și familială	656
2.5.6.	Prevenirea problemelor familiale	661
2.5.7.	Concluzii legate de problemele familiale	661
2.6.	Consilierea parentală	662
2.6.1.	Biblia și creșterea copiilor	662
2.6.2.	Cauzele problemelor de creștere a copilului	664
2.6.3.	Efectele problemelor apărute în creșterea copiilor	666
2.6.4.	Consilierea în probleme de creștere a copilului	667

2.6.5.	Prevenirea problemelor de creștere a copilului	671
2.6.6.	Concluzii privind creșterea copilului	672
2.7.	Violență și abuz	673
2.7.1.	Biblia și abuzul	674
2.7.2.	Cauzele abuzului	675
2.7.3.	Efectele abuzului	677
2.7.4.	Consilierea în situații de abuz	678
2.7.5.	Asistarea victimelor adulte ale incestului sau abuzului	680
2.7.6.	Asistarea victimelor violului	681
2.7.7.	Asistarea victimelor abuzului conjugal	682
2.7.8.	Asistarea victimelor abuzului împotriva bătrânilor	683
2.7.9.	Asistarea abuzatorilor	684
2.7.10.	Aspecte etice	685
2.7.11.	Prevenirea abuzului	686
2.7.12.	Concluzii legate de abuz	687
3.	CONSILIEREA ÎN ASPECTE SEXUALE	688
3.1.	Sexualitate maritală	688
3.1.1.	Aspecte generale	688
3.1.2.	Introducere	688
3.1.3.	Sfânta Scriptură și sexualitatea maritală	691
3.1.4.	Scurt istoric	692
3.1.5.	Cauzele problemelor în sexualitatea maritală	693
3.1.6.	Efectele dificultăților din sexualitatea maritală	697
3.1.7.	Consilierea în probleme sexuale maritale	698
3.1.8.	Sexualitatea maritală, principii	701
3.1.9.	Prevenirea problemelor sexuale maritale	704
3.1.10.	Concluzii legate de sexualitatea maritală	706
3.2.	Sexualitate pre- și extramaritală	709
3.2.1.	Biblia și sexualitatea extramaritală	710
3.2.2.	Cauzele sexualității extramaritale	714
3.2.3.	Efectele sexualității extramaritale	716
3.2.4.	Principii ale sexualității premaritale	718
3.2.5.	Consilierea în situații de activitate sexuală extramaritală	720
3.2.6.	Prevenirea sexualității extramaritale	723
3.2.7.	Concluzii legate de sexualitatea non-maritală	727
3.3.	<i>Planning</i> familial	731
3.3.1.	Biblia și problemele sarcinii	731
3.3.2.	Cauzele problemelor legate de sarcină	732
3.3.3.	Efectul problemelor legate de sarcină	732
3.3.4.	Consilierea în probleme de sarcină și <i>planning</i> familial	736
3.3.5.	Prevenirea problemelor legate de sarcină	739
3.3.6.	Concluzii privind aspecte legate de sarcină și <i>planning</i>	740
3.4.	Homosexualitate	742
3.4.1.	Sfânta Scriptură și homosexualitatea	743
3.4.2.	Cauzele homosexualității	744
3.4.3.	Efectele homosexualității	748

3.4.4.	Consilierea homosexualilor	750
3.4.5.	Prevenirea homosexualității	753
3.4.6.	Concluzii legate de homosexualitate	754
4.	CONSILIEREA ÎN ADICȚII	756
4.1.	Adicții	756
4.1.1.	Sfânta Scriptură și adicțiile	757
4.1.2.	Cauzele adicției	758
4.1.3.	Cauzele comportamentelor adictive	764
4.1.4.	Efectele adicției	765
4.1.5.	Consilierea și psihoterapia adicției	765
4.1.6.	Prevenirea adicției	772
4.1.7.	Concluzii privind dependențele	773
4.2.	Alcoolism	774
4.2.1.	Sfânta Scriptură și alcoolismul	775
4.2.2.	Cauzele alcoolismului	777
4.2.3.	Efectele alcoolismului	781
4.2.4.	Consilierea alcoolicului	783
4.2.5.	Prevenirea alcoolismului	788
4.2.6.	Măsuri practice pentru recuperare	790
4.2.7.	Cele douăsprezece principii ale Alcoolicilor Anonimi	791
4.2.8.	Concluzii privind alcoolismul	792
5.	VARIA	793
5.1.	Consilierea vocațională	793
5.1.1.	Sfânta Scriptură și alegerile vocaționale, profesionale	794
5.1.2.	Cauzele care pot determina o alegere profesională bună sau proastă ..	797
5.1.3.	Efectele unei orientări profesionale bune și respectiv, proaste	801
5.1.4.	Consilierea în domeniul orientării profesionale	802
5.1.5.	Procesul de luare a deciziei de orientare vocațională	806
5.1.6.	Cunoașterea voinței lui Dumnezeu. Conducerea divină	807
5.1.7.	Prevenirea alegerilor profesionale eronate	808
5.1.8.	Concluzii privind consilierea vocațională	809
5.2.	Consilierea în probleme financiare	810
5.2.1.	Sfânta Scriptură și finanțele	810
5.2.2.	Cauzele problemelor financiare	812
5.2.3.	Efectele problemelor financiare	816
5.2.4.	Consilierea în aspecte financiare	816
5.2.5.	Prevenirea problemelor financiare	818
5.2.6.	Concluzii privind problemele financiare	819
NOTE	820
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	853

A. CONSILIERE ȘI PSIHOTERAPIE GENERALĂ

Introducere

„Mă vei călăuzi cu sfatul Tău și apoi mă vei primi în slavă.”
(Psalmii 73:24)

Această lucrare prezintă orientarea creștină asupra consilierii și psihoterapiei, din perspectivă biblică pe de o parte, și din perspectivă integrativă, sub aspect tehnic, științific, pe de altă parte. Preluarea surselor seculare a fost realizată în mod selectiv și critic, fiind raportate la concepția creștină asupra existenței, așa cum este revelată în Cuvântul lui Dumnezeu. În acest demers, literatura creștină de specialitate are deja o tradiție, un prestigiu și dimensiuni impresionante, folosindu-ne drept ghid permanent în efortul de sinteză.

Lucrarea, prima de acest nivel și amplasată în limba română, însumează problematica domeniului abordat, fiind structurată după modelul unui manual sau tratat de specialitate. Ea se dorește a fi un instrument valoros, teoretic și practic, pentru orice slujitor profesionist din segmentul *helper*, social și religios: pastori, consilieri, psihologi, psihoterapeuți, medici, asistenți sociali și medicali, profesori, studenți și rezidenți, slujitori laici.

Realizând o sinteză a celor mai importante contribuții în domeniul consilierii și psihoterapiei creștine, lucrarea nu însumează doar cele mai valoroase concepții, idei, teorii, metodologii și proceduri, ci și înțelepciunea, experiența, știința și, mai ales, devoțiunea, consacrarea celor mai iluștri terapeuți creștini, atât față de meșteșugul alinării semenului aflat în dificultate și suferință, cât

și față de Dumnezeu, Tatăl Domnului nostru Isus Hristos, Vindecătorul rănit.

Din nefericire, deși cantitatea de suferință care ar putea fi alinată este imensă, în România nu există încă o infrastructură și nici informație de specialitate cu impact larg, public, atât la nivelul societății, cât și în mediile creștine. Gradul general scăzut de educație, cultură și civilizație, pe de o parte și cantitatea de stres, solicitările tranziției, crizele multiple, cât și erorile personale și de relație, fac tot mai acută necesitatea asistării, consilierii, psihoterapiei.

Există o oarecare ambivalență față de consiliere care ar putea avea mai multe cauze: demonetizarea – „e ușor să dai sfaturi”; imaturitatea socială, psihologică, economică a societății românești pentru consiliere și psihoterapie; absența unei infrastructuri academice și profesionale largi care să acopere atât nevoile societății, în general, cât și ale bisericii, în special; caracterul empiric, fortuit, la nivelul bunului simț comun, al consilierilor confesionali, forțați mai degrabă de necesitățile consiliaților, intuind doar mecanismele consilierii, decât să le aplice în mod conștient și metodic; caracterul laborios al procesului de consiliere, necesitând timp, efort, implicare; eșecurile consecutive... și altele.

Persistă încă multă reticență în adresabilitatea față de profesiunile de suport și

asistare, grație unor prejudecăți tradiționale. Este mult mai ușor, cel puțin psihologic, să consulți un stomatolog, internist sau chiar chirurg, decât un ginecolog, androlog sau sexolog. Pare mai confortabil și neutru să consulți un medic pentru o afecțiune organică, decât un consilier, psihoterapeut sau psihiatru – „Nu mă internați, vă rog, la nebuni...” Un astfel de consult este considerat încă o înjosire deși, în mod oarecum paradoxal, faptul că societatea românească nu are încă infrastructuri legitimate de consiliere și psihoterapie, este perceput ca o deficiență față de standardele uzuale ale civilizației, chiar și de către omul comun.

De fapt, consilierea are de a face mai degrabă cu oameni relativ „normali” (dacă normalitatea n-ar fi atât de prost și greu de definit) și dacă tulburările psihice n-ar fi atât de frecvente, aproape ubicuitare (unele studii apreciază marile psihoze între 2-5%; tulburările de personalitate și fostele nevroze între 30-40% – ½ internați, ½ doar diagnosticați de psihiatru; alți 30-40% cu simptome psihopatologice nediate diagnosticate, datorită neadresabilității – dintre care ½ ușoare, iar cealaltă ½ accentuate). Adunând cifrele de mai sus, este clar că așa-numiții normali sunt într-o evidentă minoritate (10-15% pentru statisticile cele mai optimiste), normalitate care trebuie recucerită și menținută printr-un proces continuu.

Deși între consiliere, psihoterapie și psihiatrie nu există granițe abrupte, totuși domeniul lor este distinct. Consilierea vizează facilitarea potențialului latent al consiliatului în înțelegerea de sine, a mediului și a propriilor probleme, conducând la soluționarea problemelor și eventualelor crize predominant extrinseci. Psihoterapia face același lucru în cazul unor pacienți a căror cauză a problemelor se află în ei înșiși, punând accent pe înțelegerea și restructurarea de sine, prin mijloace psihoterapeutice, variind de la o școală la alta, în timp ce psihiatria

abordează tulburările psihopatologice prin mijloace medicamentoase, chimioterapeutice, fizio, socio și ergoterapeutice.

Psihologia are ca obiect de studiu structura, funcțiile și dinamica psihismului uman, în timp ce psihoterapia se ocupă de mecanismele și *cauzele proxime* ale suferințelor psihice, sufletești, dezvoltând orientări, metodologii și tehnici de ameliorare. Creștinismul merge la rădăcina lor etiologică și are o contribuție care nu poate fi ignorată, legată de *cauza ultimă* a suferinței de orice natură și a morții. Mai mult decât atât, Dumnezeu acestei religii, singurul Dumnezeu adevărat, are răspunsul, mijloacele și puterea de a contracara efectele suferinței și ale morții – are Viața și dorește s-o ofere din belșug. (Ioan 10:10)

Teologii sunt chemați să accepte că trama păcatului afectează trama structurală a sufletului uman, și acesta face obiectul teraputicilor psihologice, a psihoterapiei și psihiatriei, iar psihologii trebuie să înțeleagă că, deseori, cauza ultimă a multor suferințe psihologice nu stă doar într-un mecanism care funcționează defectuos, ci are rădăcini adânci care privesc sensul existenței, semnificația vieții pe acest pământ. Relația profundă pe care fiecare ființă umană o are cu imaginea lui Dumnezeu din ființa sa, cu situsul care privește adorarea și închinarea față de Dumnezeu, constituie dimensiunea spirituală a tuturor problemelor umane ce conține și soluția completă, radicală a acestora. Spus lapidar, teologii trebuie să-și însușească mecanismele fiziopatogenetice ale psihismului, metodologia și dinamica psihoterapiei, iar psihologii și terapeuții trebuie să accepte cauzalitatea ultimă, spirituală.

Există în procesul consilierii și terapiei, al vindecării, redobândirii echilibrului și împăcării, o similitudine cu nașterea din nou, cu procesul intim și complex al prefacerii omului firească în om duhovnicesc. Ele sunt profund intricate și parcurgerea lor

presupune sinceritate, onestitate, consacrare și asistarea Duhului Sfânt al lui Dumnezeu.

Capacitatea de a te identifica cu aspectele esențiale ale umanității, cu simțământul de disperare al persoanelor amenințate, poate să ridice trama propriilor tendințe defensive. Să accepți adevărul propriei vulnerabilități la cel mai profund nivel, necesită o supunere lăuntrică a simțămintelor subtile de idolatrizare a sinelui și superiorității spirituale. Pe măsură ce dobândești experiență și te maturizezi, îți dai seama cât de iluzorie și zadarnică este orice față defensivă și asumarea unor calități de pseudoomnipotență, foarte ușor de menținut în tinerețe. Chiar și o supunere parțială față de simțămintele de superioritate defensivă ale celuilalt, ne ajută să deschidem ușa către o relație terapeutică. Într-o oarecare măsură, putem dezgheța barierele de mândrie care separă oamenii, în special pe cei tulburați, și să reducem distanța față de ei.

Să ai inspirația de a te lăsa călăuzit de Duhul lui Dumnezeu, să ai șansa de a pătrunde – cu invitație – în profunzimile și cutele sufletului și vieții semenului tău, să te bucuri de grația de a descoperi și înțelege câte ceva din structurile și funcțiile psihicului omenesc, să începi să te înțelegi pe tine însuși, să vibrezi prin rezonanță și empatie cu semenul tău, să constăți că oamenii își redobândesc liniștea, pacea lăuntrică, seninătatea și încrederea, echilibrul psihic și spiritual, că sunt aplanate conflictele, că suferința este alinată și numele lui Dumnezeu este proslăvit – acestea sunt câteva dintre roadele consilierii creștine.

Este terapeutul creștin directiv? Da! Pentru că are de partea sa adevărul și autoritatea divină. Este terapeutul creștin cald, blând, empatic și capabil de înțelegere? Da! Pentru că este purtătorul dragostei și bunătații lui Dumnezeu. Astfel, importanța consilierii și psihoterapiei creștine nu este una neglijabilă, insignifiantă, ci prin

orientarea sa, poate face diferența dintre sănătate și suferință, viață și moarte.

Munca de consiliere, efortul terapeutic este dificil, atât pentru consilier, cât și pentru consiliat. Exerciții, aplicații practice în viața de fiecare zi, sunt urmărite metodic. Confruntarea și soluționarea propriilor probleme ne solicită motivația, curajul și perseverența. Să fii onest față de sine, semenii și Dumnezeu nu este ușor. Explorarea de sine necesită disciplină, îndelungă răbdare, tenacitate. Uneori rezultatele întârzie să apară, ba chiar lucrurile par să meargă din rău în mai rău, când răni sufletești vechi, supurate, sunt aduse la suprafață. Aceasta este însă condiția drenării, cicatrizării și vindecării lor.

Consilierea este un proces necesar al cercetării și descoperirii de sine prin care ne așezăm în raporturi scripturale și științifice cu noi înșine, cu Dumnezeu, cu semenii și cu mediul natural și social. Ea ne fortifică, ne conferă suplețea adaptării, ne capacitează să ne bucurăm de pace, fericire și echilibru, ne face stăpâni și slujitorii înțelepciunii profunde, a spiritualității autentice, care vine de sus...

Fiind crescut și format într-un mediu creștin neoprotestant, sub un regim comunist, în prima jumătate a vieții, una dintre cele mai puternice contradicții care mi-a marcat existența a fost aceea dintre materialism și idealism, dintre pozitivism și fideism, dintre ateism și creștinism. Aceasta a născut în conștiința mea dorința fierbinte de a înțelege cât mai profund relațiile dintre religie, creștinism, biserică și cultură, dintre știință și credință, dintre teologie și filosofie, psihologie, dintre psihoterapia profesională, seculară și consilierea pastorală.

Am fost instruit să gândesc etiologic, să dau atenție structurilor, funcțiilor și mecanismelor, să întrevăd și să ofer soluții, să cultiv relații. Am învățat să-L descopăr pe Dumnezeu în creația Sa și să-L înțeleg pe om ca semen al meu și copil al Său. De aici

pasiunea pentru medicină, antropologie, teologie, neurologie și nu în ultimul rând, pentru psihologie. Fiind născut într-o zonă rustică, colinară, împădurită, apoi venind în relație apropiată și continuă cu suferința umană, am învățat să depind de clipe memorabile petrecute în natură și încântarea de a admira frumosul, muzica, arta plastică, literatura, cu satisfacția remontării sufletești. Am învățat să raportez creația la Creatorul ei; viața la Susținătorul ei; șansa izbăvirii la Mântuitorul meu – Isus Hristos; întrebările și enigmele, știința și cunoașterea, paradoxurile și misterele, la Cuvântul Său; înfrângerile, eșecurile și poverile – harului Său; frământările și seninătatea, zbciumul și împăcarea, bucuriile și satisfacția – Spiritului Sfânt al Său. În nevrednicia mea, am avut naivitatea copilărească să-L cred pe Cuvânt pe bunul Dumnezeu și să mă agăț cu strășnicie de făgăduințele Sale; astăzi, după mai bine de cincizeci de ani pot să vă spun că a meritat și vă propun să repetați această experiență umilă, dar cutremurătoare, comună și totuși, extraordinară.

Cu siguranță, consilierea, psihoterapia, presupun efort, capacitate de sacrificiu, disponibilitatea de a te pune la dispoziția semenului, deschidere, acceptare necondiționată, respect, căldură, înțelegere și o dorință profundă de a fi de folos; presupun har, dăruire, dar și satisfacția de a vedea cazuri și necazuri soluționate.

Pe parcursul a treizeci de ani de slujire medicală și creștină, am trăit de sute și mii de ori momentul sacru al „dialogului”, al întâlnirii sacre dintre consiliat și consilier, dintre pacient și medic, în prezența Spiritului Sfânt, în care am reușit, mai mult sau mai puțin, să pregustăm din frunzele vindecătoare ale pomului vieții.

Pericolul permanent al instituțiilor dedicate slujirii oamenilor, instituții, activități sau profesioniști dedicați acestor activități, este irelevanța. *Relevanța* este o problemă care

privește nevoile profunde ale oamenilor. Relevanța de a aduce sens în viața acestora, atunci când se zbat între rănire și speranță, între nenorocire și rugăciune, între foamea de sens și setea de relații semnificative.

Toate aceste activități, fie că este vorba de consiliere creștină, de asistență socială, trebuie să rămână relevante nevoilor umane fundamentale. *Consilierea, în concepția lui Clinebell, este un instrument de continuă reinnoire prin reconciliere, ajutând la vindecarea înstrăinării noastre de noi înșine, de familiile noastre, de ceilalți semeni ai noștri din biserică sau din afara ei, și de a construi o relație vitală, în plină dezvoltare, cu Dumnezeu.*

Consilierea ne permite să descoperim noi dimensiuni ale umanității noastre, să ne eliberăm potențialul de autenticitate și vitalitate, creativitatea reținută, încât acestea să se manifeste. De multe ori, persoanele implicate în slujirea semenilor, fie ei pastori, terapeuți sau asistenți sociali, sunt confrunțați cu o dificultate majoră. Viața noastră poate fi caracterizată de o multitudine de contacte și, totuși, o acută lipsă de relație. Acesta este obstacolul major care ne amenință creativitatea, celor care aparținem unei culturi a atingerii pasagere și îndepărtării, o cultură orientată către relații interpersonale superficiale.

Nu este ușor să intri într-o relație profundă, semnificativă cu ceilalți. Pentru a realiza lucrul acesta, trebuie să pătrunzi în sufletul lor, să le simți durerea și potențialul, goliciunea și plinătatea, unicitatea speranței și disperărilor. Este dureros să intri în relație cu profunzimile celorlalți, pentru că în mod inevitabil, prin aceasta ne expunem unor zone întunecate din propria noastră ființă. Goliciunea lor ne amintește de cea proprie. Mânia, vinovăția lor, o face să rezoneze pe a noastră.

Totuși, numai când intrăm în relație autentică, profundă cu semenii, putem să-i

ajutăm să crească, să se dezvolte. Numai cei care au descoperit noile dimensiuni ale propriei lor vieți, în profunzimea lor, pot să devină cu adevărat mamoși spirituali, ajutând la nașterea din nou a unor persoane, cu adevărat renașcute în Hristos și în biserică, prin Duhul lui Dumnezeu.

Slujirea și consilierea creștină ne pot ajuta să ne echipăm cu astfel de cunoștințe și aptitudini spirituale, psihologice și terapeutice care ne pot capacita într-o renaștere, care să conducă la dezvoltare continuă în viața spirituală. Ori de câte ori oamenii veneau în relație cu viața care izvora din Isus, experimentau puterea vindecătoare care provenea din atitudinea Sa deschisă față de Sine Însuși, față de ceilalți, față de natură și față de Dumnezeu. Erau confrunțați cu o Persoană a cărei viață era un canal profund prin care Sursa vindecării și a dezvoltării Spiritului iubitor al lui Dumnezeu curgea din abundență.

Ce simt oamenii atunci când vin în contact cu viața ta sau a mea? Percep doar un hureit, un zgomot disonant și neproductiv, doar o hărmălaie lipsită de sens și incapabilă de relație semnificativă? Ca instrumente ale unei relații profunde și dătătoare de viață, consilierii și terapeuții, pastorii, asistenții sociali, medicii trebuie să aducă prin însăși viața lor, prin cunoștințele și capacitățile lor, prin vocația și consacrarea lor, o boare proaspătă din partea lui Dumnezeu, ai cărui slujitori sunt. Să aducă sens reînnoirii și capacității de dezvoltare, creativității care provine din aceste capacități, din această relație.

Fiecare dintre noi, slujitori cu vocație, profesioniști din domeniul sănătății sau al asistenței sociale, pastori, slujitori laici, consilieri sau psihoterapeuți, avem în față o provocare, în timp ce coborâm drumul vieții dinspre Ierusalim spre Ierihon, și anume provocarea de a răspunde tuturor celor ce se află în nevoie de-a lungul acestui traseu.

Frustrați de imaginea de sine care reprezintă reflectarea Chipului lui Dumnezeu, văduviți de semnificațiile profunde ale existenței care trebuie să conducă către salvare și viață veșnică, confrunțați cu crizele și tragediile vieții, toți aceștia au nevoie de slujire, au nevoie de sprijin și susținere.

Lucrarea aceasta este împărțită în două părți:

- ▶ generală, cuprinzând datele teoretice ale consilierii și psihoterapiei de orientare creștină;
- ▶ aplicativă, tratând domeniile specifice, în care această terapie poate fi utilă.

Prima parte cuprinde două secțiuni. Prima secțiune reprezintă cadrul istoric, conceptual și al raporturilor culturale dintre orientarea psihoterapeutică creștină și celelalte orientări seculare, nu în ultimul rând, esența și caracterul unic al consilierii și psihoterapiei creștine. A doua secțiune cuprinde teoria generală a consilierii și psihoterapiei, făcând referire la structura procesului terapeutic, la metodologie și tehnici, la procesualitatea dinamică de profunzime a psihoterapiei pastorale, *know how*-ul profesiei. Sunt tratate apoi aspecte legate de ținuta profesională, personalitatea și supervizarea terapeutului, cele de etică și deontologie, după care sunt prezentate cele mai importante școli și orientări terapeutice.

Partea a doua, aplicativă, prezintă aproape treizeci de situații specifice care constituie domeniile de aplicare ale consilierii și psihoterapiei, grupate în secțiunile de psihoterapie personală (dezvoltare, criză, pierderi, nozologică, psihotraumatologie), de relație (propriu-zisă, maritală, familială), sexualitate, adicții, vocațională etc.

Consilierea creștină trebuie să găsească un nou model al identității de sine și maturității, sondând în profunzimea rădăcinilor sale teologice, lărgindu-și metodologia și descoperind noi contribuții. De la disciplinele conexe implicate în sprijinul și asistența

tuturor celor aflați în dificultate, slujitorul creștin în domeniul consilierii trebuie să ajungă la o înțelegere de sine unică și profundă, să-și înțeleagă propriul său chip, rol, funcții și obiective sau scopuri.

Mai mult ca oricând, în ultimii ani au fost descoperite noi și bogate resurse provenind, atât din dezvoltările și analizele teologice și pastorale, cât și din analizele și descoperirile științelor umane, în domeniul psihologiei, al medicinei, al disciplinelor și tehnicilor psihoterapeutice. Atunci când omul consacrat lui Dumnezeu își dedică cunoștințele și viața slujirii semenilor, atât prin însușirea descoperirilor științifice, cât și printr-o profundă dedicare și consacrare față de Cuvântul lui Dumnezeu, față de Spiritul Său călăuzitor, va realiza mult, atât în edificarea de sine, cât și în slujirea semenilor aflați în nevoie; de asemenea, pentru proslăvirea lui Dumnezeu și salvarea multor suflete din capcana suferinței și a păcatului.

Autorul datorează mult fiecărui nume, fiecărui autor, fiecărei lucrări citate în listele bibliografice. În mare măsură, lucrarea de față îi reprezintă pe aceștia, contribuția personală, derivând din înțelegerea proprie sau din experiența creștină și profesională, fiind minimă.

Mulțumirile autorului se adresează unor persoane dragi care s-au unit în efortul de a realiza această lucrare. Mulțumesc mult celor care au parcurs materialul și mi-au transmis opinii, aprecieri și critici. Au fost constructive și le aștept în continuare. Mulțumesc mult Silviei Buz pentru efortul de dactilografie, în condiții grele, uneori după casete; de asemenea, Dianei Aslan, Claudiei Săndulache și fiicei mele, Miriam Săndulache, pentru efortul de introducere a corecturii de autor într-o perioadă când erau foarte ocupate. Nu în ultimul rând, mulțumesc mult Claudiei și Corneliei Dragachis pentru grafică și Editurii Casa Cărții pentru tehnoredactare, cât și tuturor celor care au muncit pentru ca această carte să ajungă în forma pe care o aveți acum în față.

„Pacea lui Hristos... să stăpânească în inimile voastre și fiți recunoscători.

Cuvântul lui Hristos să locuiască din belșug în voi, în toată înțelepciunea.

Învățați-vă și sfătuiți-vă unii pe alții... cântând lui Dumnezeu cu mulțumire în inimile voastre.” (Coloseni 3:15, 16)

Dr. Sorin Săndulache

1. CADRUL CONCEPTUAL ȘI CULTURAL

1.1. Cadrul conceptual

1.1.1. Consilierea pastorală este specializarea¹ în slujire pastorală oferită persoanelor individuale, cuplurilor sau familiilor care trec prin suferință, necaz și durere, capabile să-și prezinte situația, cu dorința de a căuta ajutor pastoral creștin pentru a face față acestei situații.

Un consilier pastoral este o persoană a cărei consacrare și educație pentru slujire religioasă este perfectată, funcționează într-un cadru potrivit pentru slujire, este responsabil și recunoscut de către o comunitate religioasă. Cei mai mulți consilieri pastorali din Statele Unite sunt pastori întăriți prin binecuvântare care slujesc fie în districte denominaționale, fie în calitate de capelani în spitale generale sau în secții și instituții psihiatrice.

Unele grupe religioase autorizează pentru consiliere și slujirea pastorală și persoane neîntărite cu binecuvântare. În toate cazurile, criteriile pentru consiliere pastorală au mai mult de-a face cu persoana și responsabilitatea consilierului, decât cu metodele de consiliere adoptate. Criteriul primordial pentru metodă este acela de a fi consecvent cu ceea ce reprezintă slujirea într-o relație potrivită cu nevoia și problema pentru care consiliatul caută sfat.

1.1.2. Definiții și distincții. Semnificația cuvântului *pastoral*. Termenul *pastoral* înseamnă relația atât în sensul responsabilității, cât și al atitudinii. Consilierea pastorală este un subtip specific al slujirii mai largi a funcției pastorale. În aplicația specifică

termenului, acesta se referă la responsabilitatea pastorului sau slujitorului creștin față de una sau mai multe persoane în necaz, în tulburare prin suferință sau alte circumstanțe ale vieții, din interiorul grupului căruia aparțin. Imaginea biblică cea mai des folosită pentru această funcție este aceea a păstorului care caută oaia pierdută, în timp ce își menține responsabilitatea administrativă pentru celelalte nouăzeci și nouă de oi. Datorită acestui tip de slujire oferit în cadrul unei comunități religioase, consilierea pastorală nu este o profesiune, ci o funcție realizată și îndeplinită în cadrul profesiei de slujitor religios, slujitor al lui Dumnezeu.

Ea poate fi una din multiplele funcții ale pastorului, sau o funcție principală realizată de un slujitor creștin care s-a specializat în consiliere și psihoterapie creștină. Expresia *psihoterapie pastorală* pentru care pledează Wise, este o înțelegere mai adecvată și se concentrează mai specific asupra unui tip de consiliere care are în vedere structurarea și realizarea schimbărilor de personalitate în cadrul asistenței și relației psihoterapeutice.

1.1.3. Caracterul distinctiv al consilierii pastorale. Ceea ce distinge consilierea pastorală de alte forme de consiliere și psihoterapie este rolul și responsabilitatea consilierului, cum și modul în care exprimă înțelegerea sa în relația pastorală. Consilierul pastoral este reprezentativ pentru imaginea centrală a vieții și semnificației acesteia, afirmată în comunitatea religioasă. Astfel,

consilierea pastorală oferă o relație în cadrul acestei înțelegeri a vieții și credinței, prin intermediul persoanei consilierului pastoral.

Această subliniere asupra relației cu comunitatea religioasă printr-o persoană reprezentativă, distinge consilierea pastorală atât de consilierea religioasă în general, cât și de alte tipuri de psihoterapie seculară. În timp ce consilierea religioasă și alte terapii seculare se bazează pe anumite practici particulare și sisteme de credință, consilierea pastorală este identificată prin reprezentarea sa în cadrul comunității care o autorizează prin relația cu un pastor responsabil față de acea comunitate spirituală și religioasă.

Una dintre problemele permanente pentru dezbateri în domeniul consilierii pastorale s-a concentrat asupra aspectului distinctiv constând în natura responsabilității care

trebuie avută în vedere față de comunitatea religioasă. Unii consilieri pastorali și grupuri religioase nu acordă o importanță deosebită acestor aspecte principale și importante. Orice consilieri care se prezintă ca fiind membri ai grupului religios sunt văzuți în mod automat ca fiind și consilieri pastorali, iar problema dacă sau cum acești consilieri sunt responsabili, pur și simplu este evitată.

Alte grupuri religioase insistă asupra responsabilității consilierului într-o manieră administrativă, dar nu se preocupă de responsabilitățile teologice pe care aceasta le presupune. Un mod de a conceptualiza atât responsabilitatea administrativă, cât și cea teologică a consilierului pastoral, este prin imaginea unui dialog continuu cu acele elemente din comunitatea religioasă care au autorizat slujirea consilierului pastoral.

În 1983, Patton a identificat trei dialoguri, și anume:

- ▶ cu devenirea și tradiția credinței primite prin acel grup religios,
- ▶ cu identitatea, rolul și funcția slujitorului în acel crez,
- ▶ cu gruparea religioasă care nutrește acel tip de crez.

1.1.3.1. Dialogul cu tradiția credinței. Primul dialog este expresia *responsabilității teologice a consilierului pastoral*. Nu este suficientă doar o educație teologică. Pastorul creștin, de pildă, continuă să studieze, să se întrebe, să mărturisească asupra semnificației evenimentului christic. El continuă să studieze cea mai bună formulare tradițională, ca și cele mai moderne și recente interpretări, la fel ca și teoriile psihologice și psihoterapeutice pentru a reinterpretă credința în lumina a ceea ce experiența consilierii dezvăluie despre viața umană. Așa-numitul consilier religios sau psiholog creștin poate să facă acest lucru ca parte a credinței pastorale, dar

consilierul pastoral este consacrat să facă lucrul acesta la un nivel de competență profesională și ca o expresie a *responsabilității sale față de comunitatea de credință* care l-a autorizat în slujirea sa.

1.1.3.2. Dialogul cu identitatea, rolul și funcția sa de slujitor creștin. Cel de-al doilea tip de dialog exprimă atât *responsabilitatea teologică, profesională și administrativă*. Aspectul teologic în acest sens trebuie să răspundă la întrebarea esențială pe care și-o pune consilierul. Sunt eu chemat la această slujire și mă simt eu capabil și dăruit pentru aceasta? Iar aspectul administrativ în sens instituțional răspunde unei structuri religioase

particulare și felului în care consilierul pastoral simte că se identifică ca slujitor; felul în care consilierul reușește să facă față atât dificultăților și obstacolelor slujirii sale, cât și aspectelor de identitate prin care poate să se exprime natural, fără un efort conștient.

1.1.3.3. Dialogul cu gruparea creștină specifică. Orice comunitate denominațională celebrează și interpretează propriul său crez într-o manieră proprie și într-o experiență comună. În același fel o fac și consilierii pastorali și religioși. Ei se raportează, se simt *responsabili* și își interpretează slujirea în termenii înțeleși *de corpul creștin care i-a autorizat*.

1.1.4. Disciplina psihologiei pastorale este un grup de cunoștințe asupra comportamentului uman care vede credințele și practicile religioase ca forțe integrative în psihologia și dimensiunile sociale ale experienței umane.²

1.1.5. Psihoterapia pastorală. Psihoterapia este definită de Asociația Americană a Psihiatrilor, ca tratamentul unor tulburări mentale și emoționale, bazat pe comunicarea verbală și nonverbală cu pacientul.³ Adjectivul pastoral denotă un oficiu formal de conducere în biserică, obținut în mod obișnuit prin întărire, prin binecuvântare sau consacrare.

1.1.6. Psihoterapia. Wolberg a definit psihoterapia într-o manieră care rămâne, poate, cea mai completă: ea constă în tratamentul problemelor de natură emoțională, prin mijloace psihologice, în care o persoană pregătită stabilește în mod deliberat o relație profesională cu un pacient, pentru a atinge următoarele obiective:

- ▶ Înlăturarea, modificarea sau diminuarea unor simptome existente;
- ▶ Modificarea unor modele inadecvate de comportament, optimizarea acestora;
- ▶ Promovarea unei dezvoltări și creșteri pozitive a personalității.

Într-un timp era considerat potrivit să identifiți utilizarea expresiei *psihoterapie* numai cu formele de relație pacient-terapeut orientate către „insight”, către obiective ale psihologiei abisale, psihanalitice, așa cum observa Clinebell. Mai recent, termenul psihoterapie a fost lărgit prin includerea unei mari varietăți de proceduri și tehnici terapeutice care diferă în intensitate și durată. În orice caz, nu este posibil să identifiți termenul *psihoterapie* cu o anumită școală

sau cu o anumită interpretare, procedură sau metodologie. Deși există astfel de asocieri, termenul rămâne unul general.

1.1.7. Utilizarea termenului psihoterapie. Termenul de *psihoterapie* a câștigat popularitate printre consilieri în general și, de asemenea, printre consilierii pastorali. De exemplu, în lucrarea *Pastoral Counseling: Its Theory and Practice*, din 1951, Wise nici măcar nu listează psihoterapia în index. În lucrarea sa din 1980, *Pastoral Psychotherapy*:

Theory and Practice, termenul *consiliere* este abandonat, iar termenul de *psihoterapie* devine normativ. O comparare a definiției consilierii din prima carte și a psihoterapiei din cea de a doua dă convingerea că ipoteza utilizării celor două expresii este paralelă, interschimbabilă, amândouă identificându-se mai degrabă cu un proces decât cu o definiție statică, având caracteristicile psihoterapiei, așa cum a fost descrisă mai sus.

În acest sens, utilizarea expresiei *psihoterapie* reprezintă o acomodare la popularitatea culturală a termenului, ca și un sens posibil al cuvântului, având mai multe semnificații. În literatura profesională, psihoterapia și-a pierdut semnificația sa îngustă, referindu-se la anumite canoane teoretice și dogme metodologice, devenind o expresie care poate fi utilizată într-un sens largit, permițând aplicarea sensurilor sale populare.

Adițional, deoarece termenul de *consiliere* și-a extins baza, incluzând aspecte cum ar fi: consiliere nutrițională, vocațională, financiară, termeni care semnifică o relație profesională ce depășește domeniul strict al vindecării, sănătății, psihologiei sau psihoterapiei, tinde să fie utilizat cu anumite rezerve.

1.1.8. Terminologie pastorală. În ceea ce privește termenul *pastoral*, acesta pare să reprezinte o orientare către procesul psihoterapeutic, decât o definiție a rolului și statutului persoanei care realizează această psihoterapie. Ca oficiu formal în biserică, acești psihoterapeuți sunt aproape parapastorali, acesta fiind poate un termen mai

bun, deși dificil de utilizat și oarecum peiorativ.

Chestiunea relevantă este dacă *pastoral* semnifică un oficiu în biserică sau doar o atitudine, o orientare față de psihoterapie. În primul caz, numai oamenii puși deoparte, printr-o modalitate oarecare, de către biserică, într-un oficiu formal al bisericii, sunt psihoterapeuți pastorali, pe când ceilalți sunt formați în slujire, parapastoral. În ultimul caz, orice persoană sensibilă spiritual și orientată teologic, poate fi un psihoterapeut pastoral. Chestiunea nu este ușor de rezolvat, dar fără o rezoluție a naturii și identității formale a psihoterapeutului pastoral, vom rămâne în confuzie, atât în ceea ce privește terapeutul, cât și cei pe care terapeutul dorește săi slujească.

Consilierea încearcă să furnizeze încurajare și călăuzire pentru cei care se confruntă cu pierderi, decizii sau dezamăgiri. Consilierea poate stimula personalitatea pentru creștere și dezvoltare, poate ajuta oamenii să facă față în mod eficient problemelor vieții, conflictelor lăuntrice, emoțiilor care par să-i copleșească, asistă persoane individuale, membrii unor familii, cupluri și rezolvă tensiuni interpersonale sau tulburări de relație. Asistă persoanele al căror model de viață este nefericit și se bazează pe defense. Consilierul creștin caută să aducă oamenii într-o relație personală cu Isus Hristos și îi ajută să găsească iertarea, eliberarea de efectele distructive ale păcatului și vinovăției. În ultimă instanță, speranța creștină îi ajută pe ceilalți să devină ucenici ai lui Hristos și slujitori ai semenilor.⁴

Există trei termeni încetățeniți care au conotații relativ diferite, și anume: slujire pastorală, consiliere pastorală și psihoterapie pastorală.

- ▶ **Slujirea pastorală** este termenul având cea mai largă aplicabilitate. El se referă la totalitatea slujirilor necesare într-o comunitate creștină pentru vindecare, susținere, călăuzire și împăcare a oamenilor cu Dumnezeu și unii cu alții.⁵ Aceasta include activități de predicare, învățare, disciplinare, administrație și asistență în perioade dificile. Încă din vremuri străvechi, biserica a cultivat și administrat slujirea pastorală.
- ▶ **Consilierea pastorală** este o parte mai specializată a slujirii pastorale care implică ajutorarea indivizilor, familiilor sau grupurilor pentru ca să facă față perioadelor de criză și problemelor vieții. Ea utilizează o diversitate de metode de vindecare care ajută oamenii să facă față problemelor, într-o manieră consecventă cu învățătura creștină. Obiectivul suprem este de a ajuta consiliatul să experimenteze vindecarea, învățarea și creșterea spirituală și personală. Așa cum este definită în mod tradițional, consilierea pastorală este activitatea unui pastor întărit. În unele denominațiuni acest lucru nu este stipulat în mod strict.
- ▶ **Psihoterapia pastorală** este un proces pe termen lung care presupune ajutorarea în profunzime și încercarea de a produce schimbări fundamentale în personalitatea consiliatului, în legătură cu valorile spirituale, cu modul de gândire și cu modurile de abordare a vieții, a relațiilor. Este o formă de ajutorare care încearcă să îndepărteze blocajele, adesea constituite în trecut și care inhibă actualmente creșterea și dezvoltarea personală și spirituală. Este lucrarea unui specialist bine pregătit.⁶

1.2. Raporturi culturale – dintre biserică și cultură, teologie și psihologie, consilierea pastorală și psihoterapia seculară

1.2.1. Aspecte paradigmatică. Van Leeuwen notează că deasupra teoriilor psihologice se află *paradigma psihologiei*.¹ O paradigmă este o presupunere cu totul generală și care se află deasupra întregii abordări pe care o împărtășesc psihologii. În timp ce teoriile se pot schimba, paradigma face rareori acest lucru. Paradigma curentă pentru psihologie este *metoda științifică*; o paradigmă împrumutată din domeniul științelor naturale. Van Leeuwen se îndoiește și se întreabă dacă abordarea pe care o utilizează fizicienii, chimiștii și biologii este potrivită pentru studierea și cunoașterea comportamentului și gândirii umane. Dacă această paradigmă este greșită, metodele de cercetare și teoriile care rezultă din această paradigmă sunt și ele suspecte. Van Leeuwen sugerează că psihologia de astăzi se află în perioada unei schimbări de paradigmă.

Cercetătorii au început să realizeze că oamenii nu sunt doar niște mașini sau animale. Astfel, împrumutarea metodelor din domeniul științelor naturale pare insuficientă. De asemenea, creștinii au devenit conștienți de oportunitatea influenței schimbării acestei paradigme. Van Leeuwen pune la îndoială determinismul strict, cauză-efect și generalizarea acestei legi fundamentale în domeniul științelor naturale, favorizând în schimb, recunoașterea libertății de alegere pe care o exercită oamenii. De asemenea, el notează prezența reflexivității, tendința participanților la un experiment, de a gândi în legătură cu valoarea acestuia și de a-și

schimba comportamentul în funcție de împrejurări (modelul antropic).

Cu câțiva ani în urmă, mai mulți psihologi de renume din întreaga lume, cum ar fi Zimbardo și Menninger, au atras atenția asupra faptului că această schimbare de paradigmă este necesară.² Psihologii își îndreaptă atenția asupra unor trăsături ale ființei umane – cum sunt motivația, preocupările în privința moralei, și încep să accepte faptul că există o dimensiune moral-spirituală pe care, în general, au ignorat-o până astăzi, aceste domenii fiind considerate „de lux”. De asemenea, psihologii încep să descopere problema păcatului, a conștiinței, a libertății de voință și sunt preocupați de aceste aspecte ale ființei umane care au relații evidente cu afecțiunile și viața psihică.

Cu siguranță, între psihologie și creștinism a existat întotdeauna o interrelație; din nefericire, această relație a fost marcată de ostilitate și adversitate. Lucrul acesta nu este nou, fiind renumit încă de pe vremea lui Copernic și Galileo. Existența unei tensiuni sau ostilități decurge din înțelegerea greșită, fie a științei, fie a religiei, din partea ambelor tabere.

Mulți creștini au tendința de a adopta un punct de vedere contradictoriu și de opoziție față de orice poziție prezentată sau adoptată de lumea științifică. Această atitudine și acest punct de vedere al unor creștini, se bazează în mare măsură pe neînțelegere și lipsă de informare; de asemenea, este alimentat de o teologie irelevantă. Ca urmare

a acestor tensiuni, comunitatea creștină a fost adesea suspicioasă și chiar ostilă față de psihologie în special și față de științele sociale, în general.

Această ostilitate a fost uneori justificată de faptul că, în lumea științifică, au apărut interpretări, teorii și ipoteze care erau considerate de-a dreptul scandaloase pentru sensibilitatea creștină. Uneori, biserica s-a considerat un fel de bastion al drepturilor ființei umane în oceanul depersonalizării, nutrit de reduționismul metodei științifice.

1.2.2. Modalități de relație între psihologie și teologie. Carter și Narramore adaptează³ analiza istoricului culturii, Niebuhr, și sugerează că există patru căi posibile de interrelație între psihologie și teologie.⁴

1.2.2.1. Primul tip de atitudine este creștinismul împotriva psihologiei. În ultimii ani, un număr de creștini proeminenți au scris polemic împotriva psihologiei, acuzându-o ca fiind, în cel mai bun caz, un competitor al creștinismului, iar în cel mai rău caz, o conspirație a celui rău împotriva acestuia, de tip New Age. Jay Adams, un bine cunoscut consilier creștin, îndrepta astfel de atacuri împotriva psihologiei, prin anii 1970.

Cei care adoptă această atitudine de ostilitate împotriva psihologiei nu-i acordă nici un credit și reduc întreaga problematică psihologică și psihiatrică la domeniul spiritual, adăugând eventual, unele aserțiuni mistice. Benner atrage atenția asupra faptului că acest reduționism spiritual are tendința de a face din întreaga psihoterapie o instituție contrară voinței lui Dumnezeu. Ca și „mângâietorii” lui Iov, cei care adoptă această atitudine au tendința de a interpreta orice suferință prin prisma eronatei doctrine retributive directe, care vede o relație directă nemijlocită între orice formă de suferință și presupuse păcate ale suferindului, lovit de judecata lui Dumnezeu, nu doar de consecințe.

1.2.2.2. Al doilea tip de atitudine este cel al psihologiei împotriva poziției creștine. În acest context, psihologia este gândită ca având toate răspunsurile, în timp ce creștinismul este perceput ca neimportant sau chiar dăunător sănătății mentale. Unii psihologi pretind că acesta ar avea un caracter politic. Ca și atitudinea ostilă a creștinilor împotriva psihologiei, și atitudinea psihologilor este reduționistă.

Un exemplu este cel al lui Parsinger, care a scris în 1987 o lucrare intitulată *Bazele neuropsihologice ale lui Dumnezeu*, în care încearcă să acrediteze ideea că substratul credinței în Dumnezeu este pur neurofiziologic, biochimic și bioelectric. El constată că stimularea unor zone din profunzimea lobului temporal, poate evoca anumite aspecte ale „experiențelor cu Dumnezeu”. Ca atare, autorul conchide că experiențele cu Dumnezeu nu sunt decât corelațiile unei instabilități electrice din creierul uman.

Este o eroare din partea creștinilor sau a oamenilor de știință să creadă că relația lui Dumnezeu cu oamenii este limitată doar la fenomene supranaturale sau, dimpotrivă, doar la unele naturale. Dumnezeu este suveran în alegerea căilor de comunicare cu omul. Faptul că procesele neurofiziologice sunt substratul trăirilor psihice, morale, spirituale sau religioase nu mai este de mult o noutate și na fost negat niciodată.

1.2.2.3. Cea de a treia perspectivă în relația dintre psihologie și creștinism vede în cele două, două discipline separate, egale în capacitatea lor de a se constitui în surse de adevăr. Benner subliniază caracterul dualistic al acestei concepții, care contravine holismului biblic și, cu siguranță că ar mai fi de adăugat faptul, că există totuși, o deosebire calitativă între adevărul absolut și revelat al lui Dumnezeu și adevărul relativ, al descoperirilor umane, mai ales într-un domeniu atât de frământat de prefaceri și atât de tributar influențelor, cum este cel al psihologiei.

1.2.2.4. Ultimul tip de abordare ar fi cel prin care **psihologia integrează concepția creștină**. În această perspectivă, ființa umană este văzută, în mod fundamental ca o ființă unitară. În timp ce putem vorbi de nivele sau dimensiuni, pentru analiză sau cu scop didactic, perspectivă din care se poate vorbi de mai multe tipuri de clasificări, în același timp (Mc Kay, 1979), oamenii sunt ființe unitare, integrale. Creștinii adventiști de ziua a șaptea favorizează această concepție, care face oarecum imposibilă înțelegerea potrivit căreia ar exista o entitate conștientă, acorporală, după moarte, respectiv sufletul nemuritor.

De asemenea, Carter și Narramore favorizează această a patra abordare. Totuși, în *Psihologia*,⁵ scrisă din perspectivă creștină, apărută la Monarch în 1991 sub semnătura lui Meier, Minirth, Wichern și Ratcliff, toți, psihologi creștini de renume, este prezentat și pericolul unei integrări duse prea departe, care poate conduce la sincretism, un amestec de păgânism, sau spiritualism și creștinism. Autorii pledează pentru adoptarea, în mod

eclectic, dar critic, a oricărui aspect pozitiv din toate cele patru atitudini.

În timp ce fiecare model manifestă unele slăbiciuni, fiecare dintre ele poate avea și aspecte valoroase. Primul are tendința de a submina importanța Bibliei și a Cuvântului lui Dumnezeu. Al doilea subliniază importanța receptivității și deschiderii față de psihologie, pentru a evita raționalizarea sau neînțelegerea motivațiilor reale din spatele comportamentului creștin. Reflecția psihologică poate crește gradul de înțelegere a mesajului biblic.

Modelul separatist are, de asemenea, valoarea sa. La nivelul interfeței dintre abordarea creștină și cea psihologică se pot naște întrebări și răspunsuri care pot fi deosebit de fructuoase ambelor înțelegeri. În fine, abordarea de tip monistic, holistic, integrator, va trebui, totuși, să nu ignore nuanțele și complexitatea multidimensională a ființei umane, rămânând în consens cu viziunea biblică și abandonând înțelegerile incompatibile cu doctrina creștină.

Relația dintre Psihologie și creștinism

(Apud Meier, 1991 din Ward, 1977. modificat)

